

MIJN ZEVEN VADERS

Andrev Walden

Mijn zeven vaders

Uit het Zweeds vertaald door
Janny Middelbeek-Oortgiesen

Wereldbibliotheek

De uitgever ontving voor deze Nederlandse uitgave
een subsidie van Swedish Arts Council

**SWEDISH
ARTSCOUNCIL**

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Jävla Karlar*. Bokförlaget Polaris, Stockholm
© 2023 Andrew Walden and Bokförlaget Polaris in agreement with
Politiken Literary Agency
© 2024 Nederlandse vertaling Janny Middelbeek-Oortgiesen /
Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van)
deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

*All rights are reserved, including those for text and data mining,
AI training and similar technologies.*

Omslagontwerp Dog and Pony
Omslagbeeld © Cameron Bloom
Foto auteur © Tina Axelsson

NUR 302

ISBN 9789028453630

www.wereldbibliotheek.nl

Wereldbibliotheek maakt deel uit van Park Uitgevers

Voor mijn moeder

(NB niet passief-agressief)

Ooit had ik zeven vaders in zeven jaar. Dit is het verhaal van die jaren.

Als iets klinkt als een verzinsel kun je er zeker van zijn dat het waar gebeurd is. Zoals dat van die rat en die hamster. Of die vrouw met de clownslippen van barbecuekruiden. Ik ben niet van plan iets bijzonders te verzinnen want het bijzondere blijft wel in het geheugen hangen en hoef je niet te verzinnen. Als ik al iets verzin dan zit het verstopt in het meest alledaagse, zoals de kleur van het kussen op een ligstoel in een botenhuis waar iets bijzonders gebeurde.

Deel I

Plantentovenaar

Waarin:

een kerstman wordt geslagen,
een geheim eruit floept,
mannen en stenen van naam veranderen.

Hij gaat op zijn hurken zitten en kijkt me aan.

‘Je hebt twee neuzen,’ zegt hij.

Ik voel aan mijn neus, alsof dat nodig zou zijn om zijn bewering te weerleggen. Ik begrijp niet wat hij bedoelt maar ik begrijp wel dat hij het gaat uitleggen want ik zie in zijn baard een glimlach rondkruipen.

Hij is knap als hij lacht. Zijn fel grijsblauwe ogen lijken niet bij de rest van zijn hoofd te horen want ze zitten gemonteerd in een omlijsting van donkere krullen. Maar de kleuren vloeken niet met elkaar. Integendeel. Hij is het licht in zijn eigen duisternis. Zijn blik glinstert als de rug van een zalm in een bos zeewier en geeft hem het talent om te betoveren. En nu ben ik opnieuw betoverd.

‘Doe me na,’ zegt hij en hij steekt zijn hand in de smalle opening tussen onze gezichten. Plantensap in zijn nagelriemen. Hij wil me nog één ding bijbrengen voordat we voor altijd uit elkaar gaan.

Ik doe wat hij doet maar let er goed op dat ik hem haat. Het is nog maar een paar maanden geleden dat ik te horen heb gekregen dat ik nooit zijn zoon ben geweest en soms vergeet ik dat ik ontheven ben van mijn plicht om van hem te houden. Dat haten ben ik nog aan het oefenen maar ik begin het al onder de knie te krijgen. Ik heb de grondtoon gevonden en laat die in me weerklinken terwijl ik mijn hand optil en voor de zijne plaats.

Plantentovenaar wil me nog één ding bijbrengen maar daar kan ik niet mee beginnen. (Dat heb ik weliswaar al gedaan maar

ik denk dat de aanzet wel gehandhaafd kan blijven omdat die dienst kan doen als bruggenhoofd voor een dramaturgische boog.)

Ik wil beginnen met de dag dat hij mijn vader niet meer was omdat dat zo'n wonderlijke dag was en ik zulke fijnkorrelige herinneringen heb aan het wonderlijke.

Maar waarschijnlijk moet ik eerst uitleggen wat een plantentovenaar is.

Ik vrees dat jij voor je geestesoog al een soort druïde in een grof wollen tuniek ziet maar zo ging hij niet gekleed. De man die ik papa noemde droeg een blauwe tuinbroek en handschoenen van tuinaarde. 's Zomers droeg hij niets anders, 's winters droeg hij er hoge werkmansschoenen en een trui van plantaardig geverfde wol bij. Die wol had mijn moeder geverfd.

Terwijl jij jouw innerlijk beeld retoucheert wil ik onderstrepen dat hij knap was. Je moet hem knap maken. Anders valt de logica rondom hem in duigen. Hij was het type man voor wie mooie vrouwen wollen truien breien. Hij was het type tovenaardat seks krijgt. Dat weet ik zeker want dat heb ik zien gebeuren.

'De liefde moet je voor kinderen niet verbergen,' zei hij en hij liet ons in bed rondklotsen terwijl hij seks had met onze moeder.

Ik zocht het voeteneinde op en luisterde naar hun ademhaling. Die vond ik niet leuk. Door hem klonk zij als een heks. Ik was bang dat ze een heksengezicht zou blijken te hebben als ik het controleerde dus dat deed ik niet. In plaats daarvan liet ik mijn blik langs de muren omhooggaan.

Boven het bed hing een apart schilderij. De god van de jaargetijden. Hij had peulen als oogleden, maiskolven als oren, schouders van bosuien en een enorme grijsgroene pompoen als borstkas. Hij was vreselijk om naar te kijken. Een duivel met appelwangetjes. Maar Plantentovenaar bezwoer dat hij deugde. Zodra de heksengeluiden verstomd waren stond hij op, raakte de lijst van het schilderij aan, alsof hij de demon wilde bedanken, stapte in zijn tuinbroek en verdween de tuin in.

Hij had altijd een hoop te doen en zijn taak op aarde was belangrijk. Zo belangrijk dat hij loon van de overheid ontving om zich met die taak bezig te houden. De man die ik papa noemde was een door de overheid betaalde plantentovenaar.

Je hoeft politiek niet in de conservatieve hoek te zitten om bij die zin naar adem te gaan happen, dus voordat je blauwe lippen krijgt wil ik eraan toevoegen dat de overheid niet precies wist wat mijn vader deed. En waarschijnlijk zou hij als met belastinggeld gefinancierde plantentovenaar ontslagen zijn als de overheid had geweten waar hij zijn werkdagen aan besteedde. Of als de overheid er überhaupt achter was gekomen dat hij zijn dagen aan werk besteedde want ergens in hun bureaulades lag een document waarin stond dat mijn vader niet kon werken en dat hij betaald moest krijgen om dat ook niet te doen.

Hij was invalide maar uitsluitend in dat document. In werkelijkheid was hij opvallend beweeglijk. Op een ochtend werd hij wakker met het plotselinge verlangen naar Västervik te rennen en na het ontbijt vertrok hij. Wij woonden destijds in Gamleby en Västervik was toch een heel eind maar hij haalde het bijna. 's Middags belde er vanuit Hermanstorp een onbekende op die zei dat er een man in zijn tuin lag en dat we hem moesten komen halen. De onbekende hielp mama om hem naar de auto te dragen. Lopen kon hij niet meer maar hij straalde als een winnaar.

Plantentovenaar straalde vaak als een winnaar omdat hij een winnaar was. Hij was het systeem te slim af geweest en had het overwonnen, en zijn tevredenheid over die overwinning was altijd sterker dan zijn angst om als valide te worden betrapt. Hij was een trotse en onvoorzichtige verzetsman. Zodra hij een luisterend oor vond dat zijn verhaal over hoe hij het systeem had overwonnen nog niet kende haalde hij diep adem en stak van wal.

Nu wil jij dat verhaal vast ook horen om meer te weten te komen over de feitelijke toverkunsten – en terecht, want die zijn

natuurlijk door jou of althans jouw ouders gefinancierd – maar die dingen moet ik allemaal gaandeweg inpassen want het verhaal moet nu verrijkt worden met beweging en richting.

Dus laat me vertellen over de dag waarop ik ophield zijn zoon te zijn.

Die dag sneeuwt het als in een sprookje. Vlokken zo groot als hoornaars wemelen zachtjes boven het Vrinnevi-bos en het meer maar verdwijnen zodra ze de kale grond in de tuinen raken. Het ziet er gek uit, alsof de hemel van het wintersprookje als een uitgeknipt stuk papier in het motief is geplakt. Over ongeveer een week is het al kerstavond 1983 en de dag die mijn laatste als zoon van Plantentovenaar zal zijn is bijna voorbij. Het is al donker aan het worden wanneer ik het badkamerraam openzet en over het kozijn een been uitklap de kou in.

Plantentovenaar bonkt op de badkamerdeur en roept dat het eten koud wordt. Het is pas de tweede keer dat hij waarschuwt maar zijn stem staat al in brand. Ik hou mijn hand voor mijn mond om mijn lach te onderdrukken. Maar hij hoort me toch.

‘Waar lach jij om?’ roept hij door het hout van de deur heen en nu is zijn stem een open vuur maar ik kan niet omkeren. Ik sta al met beide voeten buiten op de grond en ik ben te klein om weer terug naar binnen te klauteren. Maar als ik nou maar opschiet dooft het vuur vast wel. Wanneer hij begrijpt hoe de vork in de steel zit zal hij moeten lachen.

Ik heb een kerstmuts op mijn hoofd. Niemand heeft gezien dat ik die naar de badkamer heb meegenomen. Ik had hem onder mijn trui verstopt en heb hem pas opgezet toen ik naar buiten klom. Ik heb ook een stoffen zakje in mijn hand. Er zitten blokken in en het moet op een zak met kerstcadeaus lijken.

Nu ga ik rond het huis rennen en bij de voordeur aanbellen. ‘Zijn hier ook lieve kinderen?’ zal ik vragen zodra de deur open-

gaat en dan zal hij moeten lachen. En als hij lacht zal mama ook lachen. Mijn kleine zusje zal zijn lach niet eens afwachten voordat ze zelf begint want zij kent de regels nog niet en lacht om alles wat ik doe. Mijn kleine broertje lacht alleen als je hem kietelt maar daar kan de kerstman wel voor zorgen.

Ik sla de eerste hoek van het huis om. Beweeg voorzichtig langs de zijkant van het huis om niet van de helling af te glijden in de richting van het schuurtje. Het schuurtje is de werkplaats van Plantentovenaar. Daar sluit hij zich af en toe in op om paddestoelen te eten en bilzekruid te roken. Hij doet dat om deuren naar andere werelden te openen en wat hij allemaal ziet schrijft hij op in grote notitieboeken met een zwarte kaft.

Als hij naar het schuurtje gaat is hij soms uren verdwenen en dat vind ik fijne uren want dan kun je in huis lachen en je gedragen zoals je wilt. Dan kun je tussen de maaltijden door een boterham eten en met open mond kauwen en we hadden vast ook tv kunnen kijken als we die hadden gehad.

Maar die onbezorgde uren hebben een prijs want het komt weleens voor dat hij daar de verkeerde deuren opent. Het komt weleens voor dat hij uit zijn werkplaats terugkeert en opgejaagd wordt door wezens die alleen hij kan zien en dat hij dan naakt en kermend van angst op handen en voeten door de keuken buitelt.

‘Help me!’ kermt hij, glimmend van tranen en zweet. En dan moet mama hem in haar armen houden tot hij weer rustig is. Zelfs een door de overheid betaalde plantentovenaar kan niet zomaar deuren openen.

Het is zo donker dat ik op de tast langs de muur van het huis moet lopen om op koers te blijven. Ik snap niet hoe het zo snel zo donker heeft kunnen worden maar ik hoef alleen maar om het huis heen te lopen en bij de voordeur aan te bellen en dan kunnen we daarna samen lachen. Het zou zo gepiept moeten zijn maar buiten is alles scheef. Het hele dorp is gebouwd op

een helling die afloopt naar het Ensjönmeer dat onder in de kom van de vallei ligt en onze tuin heeft geen terrasvormige oppervlaktes. Eigenlijk staat alleen het huis zelf niet scheef en nu is het gras snotterig want de winter is de kluts kwijt.

Ik glij uit op de helling en roetsj in het donker naar beneden. Weg van het huis waar de brandnetelsoep op de keukentafel koud staat te worden.

Daarbeneden krijg ik een knoop in mijn maag want ik vind de duisternis echt niet leuk. Ik ben overal bang voor omdat ik overal in geloof en waar ik allemaal in geloof houdt zich in het donker verborgen.

Ik geloof in woudgeesten en kobolden, elfjes, trollen, weerwolven en heksen. Vooral in heksen. Ik geloof ook in God en in andere goden en in de Duivel. De bosnimf. De watergeest. Het zwarte paard en verstoten kinderen die komen spoken. Ik ben een kleine encyclopedie van allerlei geestverschijningen. Een monsterziener. Sommige heb ik met eigen ogen aanschouwd maar alleen als ik koorts heb. Als ik ziek ben krijg ik altijd hoge koorts. Zo hoog dat ik dingen zie en mama daarvan schrikt.

‘Hij staat in brand,’ zegt ze altijd en ondertussen brengt Plantentovenaar uienkompresen aan en zeft hij klein hoefblad in heet water. Ik sta in brand en zie heksen. En mannen met peulen als oogleden.

‘Monsters bestaan niet,’ zegt ze altijd maar ik weet dat ze wel bestaan. Ik heb mijn vader zien kermen van angst wanneer ze achter hem aan zitten.

Ik kruip weer tegen de helling omhoog en grijp de regenpijp bij de gevel van ons huis. Ik ben nat en vast ook vies maar ik heb mijn kerstmuts nog op en zo meteen moeten ze allemaal lachen. Ik werp een boze blik naar de duisternis. Achter de hooiweide zie ik de verlichte ramen van het huis waar mijn enige vriend woont. Hij heet Bloem en we spelen altijd in het bos.

Ik omhels de regenpijp om op adem te komen. Nog een minuutje en dan is mijn tijd als zoon van Plantentovenaar om.

Ik loop door en nu borrelt de lach weer in me omhoog. Ze zullen hun ogen niet kunnen geloven wanneer de jongen die naar de wc ging opeens omgetoverd tot kerstman voor de deur staat. Terwijl ik de treden naar het voorportaal beklim piep ik van het lachen.

Ik ben niet onnozel, ik snap dat er misschien te veel tijd is verstreken, dat hij nu misschien boos is, maar hij heeft in elk geval niet gedronken. Tijdens een andere kerst dronk hij alle drank op die we in huis hadden en toen liep alles mis. Mama had haar broers en zussen uitgenodigd om kerst bij ons te komen vieren en ze had drank ingeslagen voor het kerstbuffet. Plantentovenaar zou alleen even proeven maar toen de gasten kwamen had hij alles geproefd. Hij rende de straat op en ze waren nog niet eens uitgestapt of hij joeg ze al weg. Mama moest huilen. Het huis rook naar zeep en kaneel.

Ik bel aan en zodra de deur opengaat blaas ik mijn wangen bol.

‘Zijn hier ook...’

Ik wil dat met een kerstmannenstem zeggen maar dat lukt niet. Ik moet te hard lachen. De woorden ontsnappen als het ware fluitend uit me en ik heb een hap nieuwe lucht nodig. Ik ben nog maar zeven jaar en heb blote voeten in de winternacht. Het is wat veel gevraagd om dan ook nog te kunnen praten.

‘... lieve kinderen?’

Hij kijkt verbouwereerd. Dat is goed. Wat voor gezicht zou hij anders moeten trekken tussen het vuur en de lach in? Maar voor de zekerheid zeg ik het nog een keer. Of ik schreeuw. Het is niet eens een vraag meer.

‘ZIJN HIER OOK LIEVE KINDEREN!’

Ik had niet moeten schreeuwen. Het vuur lust geschreeuw rauw. Hij vergeet zelfs dat hij zijn vuist fatsoenlijk moet openen

voordat hij slaat. Dat is nieuw. Of in elk geval anders. Bij de klappen is het meestal vooral zo dat je huid ervan schrijnt. Duzend spelden in je wang. Nu ga ik kapot maar dat is bijna nog lekkerder dan de spelden. Zoals wanneer blaren openspringen.

Maar het ziet er natuurlijk wel erger uit. Het bloed spuit uit mijn gezicht.

Mama gilt. Dat is ook nieuw. Niet de gil maar de toon waarop. Er gebeurt iets met haar. Ze loopt niet achteruit zoals anders. Ze loopt op hem af. Met haar kin omhoog. De vlammen in. De zon was al ondergegaan voordat deze dag ophield een normale dag te zijn en nu kan hij er geen genoeg van krijgen om nieuw te zijn.

‘Hij is jouw echte vader niet,’ schreeuwt ze. ‘Een echte vader zou zijn kind nooit zo behandelen.’

Precies op het moment dat zij die bezwering uitspreekt laat hij me los. Alsof zijn bevoegdheden niet langer gelden.

Het duurt maar een paar tellen voordat tot me doordringt dat het waar is. De gedachte is nooit eerder bij me opgekomen maar zodra ze in me ontluikt weet ik het gewoon. Ik zie er niet uit zoals hij en ook niet zoals mijn jongere zusje en broertje. Ik heb niet hun grijsblauwe ogen. Niet hun roodblonde krullen. Niet hun sproeten. En zij hebben zelden mijn blauwe plekken. Natuurlijk is het waar. Plantentovenaar is nooit mijn vader geweest.

Op wonderlijk lichte voeten vloeit ik de trap op. Ik ga op bed liggen en zuig op de handdoek die mama me heeft gegeven. Beneden stommelen en schreeuwen ze een beetje maar ik kan niet verstaan wat ze zeggen. Ik ben vervuld van iets anders. Eerst snap ik niet waarvan maar mijn mond grijnst en gaat onder die handdoek tekeer. Ik heb een bruisend gevoel. Het is net of ik het... geweldig vind dat ik zijn zoon niet ben.

Ja, ik voel het in mijn hele lijf. Een grote spanning. Alsof er een avontuur is begonnen. Alsof ik de jongen ben in een boek over een jongen die te horen krijgt dat zijn vader de koning is van een ver en magisch land.